

VEIKO VASKE
TRIIN VÄLJAOTS
AB Sorainen advokaadid

Uutmoodi armuandmine riigihangetel

Värske kohtupraktika lubab riigihankeil osaleda ettevõtetel, kes rikub seadusi: hoidub kõrvale maksudest, annab altkäemaksu või esitab hanke võitmiseks valeandmeid. See kõik on võimalik, kui ettevõtja kandib oma äri uue nime alla uude firmasse.

Üks tuntud ehitusfirma otsustas mõni aeg tagasi jaguneda ja anda majandustegevuse üle uuele äriühingule. Toona jõudis ringkonnakohus järeldusele, et uus firma võib tugineda varasema majandustegevuse kogemusele.

Selle aasta algul kerkis teema taas üles, kui Ida-Viru maavalitsus jättis bussihankest kõrvale pakkujat, kes soovis tõendada oma sobivust teise, altkäemaksu andnud äriühingu kogemuse alusel. Erinevalt ehitusfirma juhtumist ei olnud algne bussifirma pelgalt kahtlustatav, vaid hanke toimumise ajaks lõplikult süüdi mõistetud. Vahetult enne süüdimõistva kohtuotsuse jõustumist oli aga äritegevus sama omaniku uuele firmale üle antud.

Ringkonnakohus jõudiski varasemast praktikast erinevale järeldusele, leides, et materiaalse baasi ja inimressursi üleminek ei anna veel alust väita, et nende alusel loodud uus ettevõtte suudab kohe tagada teenuse osutamise. Samuti oleks süüdimõistetud firma kogemusele tuginemine seaduse mõttega vastuolus, sest süüdimõistetud firma ise ju riigihankes osaleda ei saaks.

Novembri lõpus tegi riigikohus aga otsuse, millega ringkonnakohtu otsus tühistati ja kinnitati bussifirma käitumise seaduslikkust. Riigikohtu hinnangul oleks omandatud ettevõtte eelmise omaniku kogemusele tuginemise keeld sedavõrd oluline konkurentsipiirang, et see peaks olema selgelt kirjas riigihangete seaduses. Kuna sellist selget keeldu seaduses ei ole, saab kogemuse hindamisel lähtuda vaid sellest, kas majandustegevus anti sisuliselt üle. Samuti leidis riigikohus, et pakkujat kuriteos süüdimõistmine on lahutamatu seotud juriidilise isikuga ja sellest tulenev riigihankes osalemise keeld ei saa laieneda teisele äriühingule, mis soovib tugineda süüdimõistetud kogemusele.

Ei ole vaja väga elavat fantaasiat, et ette kujutada, milliseid uksi see ebaausatele ettevõtjatele avab. Ettevõtja, kes ähvardava karistuse tõttu riigihangetes osaleda ei saaks, vabaneb juriidilise keha vahetamisega mis tahes pattudest. Varasema lepingute kogemuse saab aga äri kantimisel uude firmasse kaasa võtta ja näidata seda hankes enda kogemuseks. Nii on võimalik esitada hanketes odavamaid pakumusi, jättes maksud teadlikult maksmata. Probleemid maksuametiga on lihtsasti ületatavad taas uue juriidilise isiku loomisega. Tulevastes hanketes osalemist see ohtu ei sea.

Riigihangete seadus on osutunud auklikuks, on aeg seda täpsustada.

